

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก รวมแปดคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก รวมห้าคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ รวม ๒ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ขอให้พิจารณาคำร้องทั้งสองฉบับและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียมเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทยและยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลง คณะกรรมการธุรกรรมได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งแล้วดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าว ต่อจากนั้นได้ประชุมพิจารณารวม ๒ ครั้งและมีความเห็นว่าเป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ และด้วยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่า บุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็นผู้เกี่ยวข้อง

หรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้จึงเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งๆ ที่ยังไม่มีฟ้องความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นโทษทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่ มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่สอง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมห้าคน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูล การตรวจสอบทรัพย์สินผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อ ศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งโดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัย ตามสมควรว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัด ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง อาจเป็นประโยชน์แก่ การปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการ ต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไว้ชั่วคราว (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ และพิจารณาแล้วข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่า มิได้กระทำความผิดตามฟ้องแต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมพร้อมยาเสพติดของกลางซึ่งผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ และสามีครอบครองไว้จำนวนมาก อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก รวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งสรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้

กฎหมายอาญาซ้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและพวกเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดิน ตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราช บัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกเจ้าพนักงานจับกุม และถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ นอกจากนี้การที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้สิทธิแก่ เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของ แผ่นดินซึ่งเป็นโทษอาญาโดยมิได้คำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด หรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษา ยกฟ้องแล้วก็ตามย่อมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ คดีที่ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกฟ้อง เป็นจำเลยนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไม่มีความผิดและไม่ต้อง รับโทษทางอาญา การที่จะนำมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของ แผ่นดิน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึง ที่สุดแล้ว ต่อมาวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มี มติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิ และเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัด สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

สรุปคำร้องได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านทั้งสองคำร้องได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

๓.๑ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องทั้งสองแล้ว มีคำสั่ง

(๑) ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

(๒) ให้รวมการพิจารณาทั้งสองคำร้องเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดียวกัน

ในการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงิน คือ รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้แทนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ เปรมภูติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พันตำรวจเอก ยุทธบูล ดิสสะมาน รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตาม

หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเฉพาะการดำเนินการให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน และการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ และผู้ชี้แจงทั้งสองได้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๖ และ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ตามลำดับเพื่อประกอบการชี้แจงดังกล่าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๓๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

“**มาตรา ๔๘** ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว รายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรับดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้นและประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขานุการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุผลสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน

มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๙ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ
- (๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๙ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็น

ผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรม อันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๙ แล้วหากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงาน

อัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขานุการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๕ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๙ การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ข้อพิจารณาและการวินิจฉัย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายที่ดำเนินการตามประเทศต่าง ๆ กว่า ๑๐๐ ประเทศที่ได้บัญญัติขึ้นใช้บังคับ ตามข้อตกลงในอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. ๑๙๘๘ เนื่องจากความผิดมูลฐานที่มีการฟอกเงินเป็นอาชญากรรมร้ายแรง มีขบวนการกระทำข้ามชาติข้ามประเทศ เพื่อปกปิดและใช้เงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในการสร้างและขยายเครือข่ายอาชญากรรมทำให้ยากแก่การยับยั้งและปราบปรามหากมิได้มีระบบป้องกันและปราบปรามร่วมกันระหว่างประเทศบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีลักษณะที่ตามแนวปฏิบัติสากล ซึ่งประเทศไทยยึดถือแบบของกฎหมายแม่แบบขององค์การสหประชาชาติ (UN MODEL LAW) เป็นหลักประกอบกับกฎหมายของประเทศอื่นที่สามารถใช้บังคับกฎหมายฟอกเงินได้ดี คือ ของประเทศสหรัฐอเมริกาและของประเทศออสเตรเลีย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีลักษณะพิเศษ ๒ ประการคือ มีทั้งบทบัญญัติกำหนดฐานความผิดมีโทษทางอาญาขึ้นใหม่เป็นความผิดฐานฟอกเงินประการหนึ่ง ส่วนอีกประการหนึ่งคือ มีบทบัญญัติกำหนดมาตรการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลมในการพิจารณาของศาล

เมื่อพิจารณาประเด็นที่ผู้ร้องอ้างมาหลายข้อนั้นแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ข้อสำคัญที่สุดซึ่งจะเป็นประโยชน์และจำเป็นในการพิจารณาข้ออื่น ๆ ก็คือ ผู้ร้องตั้งข้อต่อสู้คัดค้านมาตรการยึดทรัพย์สินของผู้ร้องโดยมีฐานการต่อสู้ว่า การยึดทรัพย์สินของผู้ร้องและการร้องขอต่อศาลให้ทรัพย์สินของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งว่าด้วยการกระทำความผิดและการลงโทษบุคคลทางอาญา ตามมาตรานี้ ผู้ร้องจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกระทำการที่กฎหมาย

ในเวลาที่จะทำนั้นบัญญัติว่า เป็นความผิดและโทษที่จะลงแก่ผู้ร้องต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ การยึดและสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งทรัพย์สินของผู้ร้องตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกมาใช้บังคับเป็นกฎหมายภายหลังการกระทำที่ผู้ร้องถูกกล่าวหา จึงใช้บังคับแก่ผู้ร้องมิได้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาในประเด็นนี้เป็นเบื้องต้นว่า มาตรการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและการสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นมาตรการทางแพ่งหรือเป็นการริบทรัพย์สินทางอาญา

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายอาญา การริบทรัพย์สินมี ๓ กรณี คือ การริบทรัพย์สินกรณีหนึ่ง ตามมาตรา ๓๒ คือ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมิไว้เป็นความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ การริบทรัพย์สินกรณีที่สอง คือ การริบทรัพย์สินตามดุลพินิจของศาล คือ ศาลอาจไม่สั่งริบก็ได้ตามมาตรา ๓๓ คือ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมิไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิด การริบทรัพย์สินกรณีที่สาม คือ การริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๔ คือ สิบบนหรือรางวัลที่ให้หรือได้รับในการกระทำความผิด ลักษณะสำคัญของการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้ง ๓ กรณี คือ ทรัพย์สินที่ให้ริบเป็นวัตถุแห่งความผิด หรือเป็นพยานวัตถุซึ่งเป็นหลักฐานโดยตรงเพื่อพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดประกอบความผิด ส่วนการยึดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งนำไปสู่การให้ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน นั้นมิใช่การยึดไว้เพื่อเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด แต่มุ่งประสงค์ต่อทรัพย์สินซึ่งผู้ครอบครองได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานเป็นการละเมิดต่อสังคม ทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม อันมีความร้ายแรงไม่อาจคำนวณหรือประมาณได้เป็นตัวเลขและอาจจะระบุตัวผู้เสียหายและมูลค่าความเสียหายไม่ได้ การเยียวยาในอันที่จะฟื้นฟูผลกระทบจากอาชญากรรมที่เป็นความผิดมูลฐานเป็นภาระของรัฐ ในเวลาเดียวกันนั้น ผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่กับฝ่ายผู้กระทำความผิดก็จะได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งนอกจากจะได้บริโภคทรัพย์สินนั้นแล้ว ผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ทรัพย์สินและดอกผลที่เกิดขึ้นเป็นทุนทรัพย์ในการสร้างเครือข่ายพวกพ้องและจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำความผิดครั้งต่อไป และเพื่อต่อสู้ป้องกันการปราบปรามของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ผลประโยชน์เป็นทรัพย์สินและดอกผลดังกล่าวนี้ เกิดจากการกระทำความผิดต่อกฎหมายเป็นการกระทำละเมิดต่อสังคม จึงเป็นผลประโยชน์อันสมควรให้แก่ผู้กระทำ ไม่ว่าจะได้แปรรูปหรือเปลี่ยนมือไปที่ทอดเพื่อปิดบังอำพรางที่มาของทรัพย์สินนั้น โดยพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นการฟอกเงินหรือฟอกทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ การยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน จึงเปรียบได้กับการให้สังคมได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยชัดใช้ จากทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น ลักษณะของการดำเนินการเช่นนี้ มุ่งหมายต่อการเยียวยา ความเสียหายแก่รัฐและสังคมยิ่งกว่าความมุ่งหมายที่จะลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษทางอาญา โดยเฉพาะคือ การจำคุกหรือประหารชีวิต นอกจากนี้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราช บัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินซึ่งได้เปลี่ยนมือรวมทั้งดอกผล งอกเงยของทรัพย์สิน ซึ่งมีโชพยานวัตถุสำหรับพิสูจน์การกระทำความผิด ดังนั้น จึงฟังได้ว่า การยึด ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ และการสั่งให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดินเป็นมาตรการทางแพ่งมิใช่การริบทรัพย์สินทางอาญา เมื่อวินิจฉัยดังกล่าวว่า การยึด ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและการที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เป็นมาตรการ ทางแพ่งแล้ว ย่อมไม่มีกรณีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่อย่างใด

ในส่วนบทมาตราราชของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่กระทบต่อสิทธิ ของบุคคลในทรัพย์สิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ นั้น ก็ได้บัญญัติขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ โดยได้แสดงไว้ในความนำของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฯ ว่า เป็นพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้ว ซึ่งมีความจำเป็น ต้องปราบปรามการกระทำความผิดให้ได้ผลและเพื่อเยียวยาความเสียหายของสังคมดังกล่าวไว้แล้ว มาตรการในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดีต่อผู้ร้องคัดค้านจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แล้ว

สำหรับคำร้องที่ว่า การดำเนินการทางศาลเกี่ยวกับทรัพย์สินในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งมาตรา ๕๕ บัญญัติให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ นั้น เมื่อฟังแล้วว่า กรณีเป็นการดำเนินมาตรการทางแพ่ง การดำเนินคดีในศาลแพ่งย่อมเป็นการชอบแล้ว และไม่มีประเด็นต้องพิจารณา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๕๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายมานิต วิทยาเต็ม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ